

แนวทางการจัดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมใน การดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ An Approach to Promoting Civil Society Participation in Juvenile Care in Orphanages

นิรันดร์ ภิรมย์ลาภา¹ อนันต์ ธรรมชาลัย² สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล³
Nirun Piromlapa¹ Anan Thamchalai² Sanit Sirivisitkul³

บทคัดย่อ

ผู้วิจัยศึกษาเรื่องนี้ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ และศึกษาปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ที่ส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชน รวมถึงการนำเสนอแนะแนวทางที่ได้จากการศึกษา การวิจัยได้ทำในรูปแบบผลงานวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธี 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารภาครัฐในฝ่ายการเมืองและข้าราชการตั้งแต่ระดับสูง และภาคประชาสังคม ซึ่งรวมถึงข้อมูลการดำเนินงานของภาคประชาสังคมในต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบ 2) การประชุมระดมสมอง ฝ่ายผู้บริหารสถานสงเคราะห์และภาคประชาสังคม และ 3) การใช้แบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics)

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพมหานคร

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพมหานคร

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่า กฎหมายและระเบียบของภาครัฐ ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ จึงมีภาคประชาสังคมเข้าไปเป็นครอบครัวอุปถัมภ์ในจำนวนไม่กี่ราย เมื่อเทียบกับจำนวนของเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ และยังไม่มีภาคประชาสังคมเข้าไปเป็นแม่นม หรือแม่นมอาสา หรือเป็นที่ปรึกษาทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ ภาคประชาสังคมจึงไม่อาจมีส่วนร่วมในการเข้าไปดูแลเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลในสถานสงเคราะห์ ซึ่งมีปัญหาทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต ที่สาเหตุหนึ่งมาจากตัวเด็กและเยาวชนเอง และอีกส่วนหนึ่งมาจากการดูแลที่ไม่ทั่วถึง เนื่องจากการขาดแคลนบุคลากร และเจ้าหน้าที่ หรือพี่เลี้ยงเด็กที่ขาดทักษะและความเข้าใจในการดูแล ผลการวิจัยได้พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์นั้น ได้นำเสนอเป็นมาตรการสอดคล้องกับแนวทางขององค์การสหประชาชาติในด้านสิทธิเด็กและครอบครัวทดแทน ตลอดจนเพื่อป้องกันปัญหาครอบครัวแตกแยก ป้องกันการทอดทิ้งเด็กและปัญหาต่าง ๆ โดยออกเป็นกฎหมายหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และ กระทรวงสาธารณสุข รวมถึงกระทรวงด้านการศึกษา เป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย

คำสำคัญ : ภาคประชาสังคม สถานสงเคราะห์ ครอบครัวอุปถัมภ์ สิทธิเด็ก

Abstract

This study was conducted by the researcher with the objective to : 1) study the conditions and problems in promoting the participation of civil society in child care, 2) study the factors in place for the management and the participation of civil society that affects child care, and 3) offer guidelines to promote the participation of civil society in child care in orphanages. Research has been done using mixed-method research that merges the qualitative and quantitative approach using the methods of, 1) in-depth interviews of government executives within both political parties, department officials, and civil society leaders at high levels. Interviews were conducted on how the operation of civil society can guide countries, as well as drawing comparisons to other countries, 2) brainstorming with the Executive Department within the orphanages and the civil society, and 3) obtaining data from a group of individuals and analyzing with descriptive statistics (Descriptive Statistics) and the statistical reference (Inferential Statistics).

The result of this research has found that the existing approach and laws are not conducive to giving civil society input into juvenile care in the orphanage; so the numbers within civil society choosing to become foster families are too few compared to the number of juveniles in need from the orphanages, and also obstructs civil society from volunteering, counselling or other roles that contribute to supporting juveniles within orphanages to

have a better quality of life. Some abandoned juveniles in the orphanage's care have mental and physical problems caused from their own behavior and the lack of quality staff. The result of this research shows that the level of support for the management structure in the orphanages and civil society's participation in juvenile care in the orphanage overall was medium. In the meantime, the support for juvenile care in the orphanage overall was found at a high level.

In conclusion, the guidelines for a new course in promoting the participation of civil society in juvenile care in orphanages should correspond with the approach laid out by the United Nations regarding juvenile rights and foster family programs. It contains protective measures against dysfunctional families and child abandonment by creating or modifying laws and legislation, and assigns the Ministry of Social Development and Human Security, the Ministry of Interior, the Ministry of Public Health, including the Ministry of Education to watch over this area for the betterment of all juveniles in orphanage care.

Keywords : civil society, orphanage, foster family, child rights

บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้มีปฏิญญาสากลว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและการช่วยเหลือเป็นพิเศษทั้งยังมีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งแทบทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและทำภาคยานุวัติแล้ว

ดังนั้น การดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กำพร้า เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสขาดผู้ดูแล จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนคนไทยและผู้คนทั่วโลกมีพันธกรณีร่วมกันที่ต้องช่วยกันดูแล ภาครัฐได้ออกกฎหมายคุ้มครองเด็กและกำหนดนโยบายให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมดูแลเด็กและเยาวชน นอกจากนั้นยังกำหนดกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นกรณีพิเศษด้วย

การที่ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการในศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมานานกว่าสิบปี พบว่า มีคดีอาญาหลายคดี ผู้เป็นจำเลยเคยอยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์มาก่อน และสถานสงเคราะห์นั้น มักไม่มีภาคประชาสังคมหรือประชาชนจิตอาสาเข้าไปช่วยเหลือเลี้ยงดูหรือดูแลเป็นการประจำเพิ่มเติมจากบุคลากรของสถานสงเคราะห์ ตัวอย่างผู้กระทำความผิดอาญาของผู้ที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์ ได้แก่ นายหนูย หรือ นายตึงต่าง ชมาตกรต่อเนื่อง ซ้ำซ้ำขึ้นนับสิบคดี ซึ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 31 ธันวาคม 2556 ได้เสนอให้เป็นหนึ่งในสิบข่าวดังอาชญากรรมรอบปี 2556 นอกจากเรื่องของการก่อคดีแล้วยังมีกรณีเด็กและเยาวชนหนีจากสถานสงเคราะห์แล้วไปเกิดเหตุ เช่น เยาวชนชายพิการแขนซ้าย หลบหนีออกจากสถานสงเคราะห์ไปแขวนคอตายที่บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ (แพทย์หญิง พรทิพย์ โรจนสุนันท์. หนังสือสู้เพื่อศพ. หน้า 47) หรือเด็กชายสองพี่น้อง หนีออกจากสถานสงเคราะห์ราชสีมา แล้วเสียชีวิตจากการถูกรถไฟทับในเวลากลางคืน (ข่าวหนังสือพิมพ์สยามรัฐ วันที่ 22 มกราคม 2557)

สภาพสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจปัญหาครอบครัว ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ทำให้เกิดปัญหาการทอดทิ้งเด็ก ซึ่งนับแต่จะเพิ่มมากขึ้นทุกปี สถิติจำนวนเด็กอายุแรกเกิดถึงหกเดือนที่ถูกทอดทิ้งในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวน 146 คน ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวน 197 คน ปี พ.ศ. 2559 มีจำนวน 164 คน และปี พ.ศ. 2560 ช่วงเดือนมกราคม-

พฤษภาคม มีจำนวน 167 คน โดยมีการทิ้งเด็กไว้ตามโรงพยาบาล ที่สาธารณะ และหน้าบ้านของคนมีฐานะ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 29 พฤษภาคม 2560) จากรายงานดังกล่าวทำให้มองเห็นว่าในแต่ละปี จะมีเด็กที่ถูกทอดทิ้งไปอยู่ในความดูแลของสถานรองรับเด็ก หรือที่งานวิจัยนี้เรียกว่า สถานสงเคราะห์ ซึ่งภาครัฐก็ต้องจัดงบประมาณไว้ให้ดูแล กรมกิจการเด็กและเยาวชนยังรายงานสถิติการให้บริการเลี้ยงดูในสถานรองรับเด็กและบ้านพักเด็กและครอบครัว ตั้งแต่ มกราคม-ธันวาคม 2560 ว่า บ้านพักเด็กและครอบครัว จำนวน 43,870 คน สถานสงเคราะห์ จำนวน 6,280 คน (แผนปฏิบัติการเด็กและเยาวชน, 2561) การดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะชีวิต ภาครัฐมีกฎหมายและระเบียบรวมทั้งมีแนวนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน แต่จากการที่ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมเยียนสถานสงเคราะห์หลายแห่ง ก็ไม่ปรากฏว่า มีภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์ ร่วมกับบุคลากรประจำ มีเพียงสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน 2-3 แห่ง ที่จัดกิจกรรมอาสาสมัครได้ให้มูลนิธิสุภาพไทย สหทัยมูลนิธิ เข้ามีส่วนร่วมดูแลเด็ก แต่ก็ไม่ถือว่าเป็นการประจำ

กรณีดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเป็นที่มาของโจทย์การศึกษาสำคัญของการวิจัยว่า แนวนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ และให้เป็นครอบครัวอุปถัมภ์นั้นเป็นอย่างไร สอดรับกับหลักการขององค์การสหประชาชาติแล้วหรือไม่ และภาคประชาสังคมได้เข้ามีส่วนร่วมดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการส่งเสริมสนับสนุนภาคประชาสังคมในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการดูแลเด็กและเยาวชน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการดูแลเด็กและเยาวชน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงแนวทางที่ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์มากยิ่งขึ้น โดยเป็นแม่แบบอาสา หรือที่ปรึกษาทักษะชีวิต เป็นต้น
2. ได้ทราบถึงแนวทางให้ภาคประชาสังคมเพิ่มจำนวนการเป็นครอบครัวอุปถัมภ์ เพื่อดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์
3. ได้แนวนโยบายของภาครัฐที่สอดคล้องกับหลักการขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยครอบครัวทดแทน
4. เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ จะได้รับคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น จากการที่ภาคประชาสังคมได้เข้าไปมีส่วนร่วมดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำในสถานสงเคราะห์

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่หนึ่ง ปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์ การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่สอง ปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์ และปัจจัยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์

กรอบความคิดในการวิจัย

365

วารสารสังคมศาสตร์และการ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์ 30 แห่งในสังกัดกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคประชาสังคมที่เป็นมูลนิธิ สมาคม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน จำนวน 354 แห่ง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ภาครัฐ 1. เป็นผู้บริหารฝ่ายรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้อำนวยการระดับสูง จำนวน 12 คน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2. เป็นผู้ปกครองสวัสดิภาพกับฝ่ายปฏิบัติการในสถานสงเคราะห์เด็กทั่วประเทศ จำนวน 42 คน เพื่อใช้ในการประชุมระดมสมอง

ภาคประชาสังคม 1.เป็นผู้บริหารหรือผู้แทนในระดับนโยบาย จำนวน 14 คน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2.เป็นผู้บริหารระดับปฏิบัติการจิตอาสา จำนวน 30 คน เพื่อใช้ในการประชุมระดมสมอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นส่วนของมูลนิธิประจำสถานสงเคราะห์ มูลนิธิ สมาคม ที่เกี่ยวกับการดูแลเด็กและเยาวชนของภาคประชาสังคม โดยคำนวณจากสูตรของ Yamane ที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553) ได้จำนวน 188 คน และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูลที่อาจมีข้อมูลบางชุดไม่สมบูรณ์ จึงเก็บข้อมูลเพิ่มจากกลุ่มตัวอย่าง รวมเป็นจำนวน 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1)แบบสัมภาษณ์ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งใช้เป็นสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบประชุมระดมสมองสำหรับการประชุมระดมสมอง 3) แบบสอบถาม ใช้ในการ

สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างของสถานสงเคราะห์ และมูลนิธิโดยมี
มาตรวัด 5 ระดับ

ผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1) สภาพและปัญหาของการจัดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาค ประชาสังคมในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์

ภาคีรัฐมีกฎหมายหลายฉบับให้การดูแลและพัฒนาเด็กและเยาวชน
ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พร้อมฉบับแก้ไข
เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550
พร้อมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการ
ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติ
คุ้มครองเด็กที่เกิดโดยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 พร้อมฉบับแก้ไข
เพิ่มเติม และมีระเบียบอีกมาก ทั้งยังมีนโยบายให้การดูแลเด็กและเยาวชน
ในแนวทางต่าง ๆ แต่ในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ของ
ภาครัฐนั้น ยังไม่มีกฎหมายและระเบียบโดยเฉพาะ หรือนโยบายที่ชัดเจน ให้
ภาคประชาสังคมเข้าไปช่วยดูแลเด็กและเยาวชนตั้งแต่แรกเข้าจนกระทั่งออก
จากสถานสงเคราะห์ แม้แต่เรื่องการเข้าเป็นครอบครัวอุปถัมภ์ ภาครัฐก็ให้ถือ
ปฏิบัติตามระเบียบที่มีมานาน ซึ่งไม่จูงใจให้อึดต่อการเป็นครอบครัวอุปถัมภ์
โดยนำเรื่องการจ่ายเงินค่าตอบแทนรายเดือนแก่ครอบครัวอุปถัมภ์ ไปผูกติดกับ
เรื่องฐานะทางการเงิน ในลักษณะที่ว่า หากผู้จะสมัครเป็นครอบครัวอุปถัมภ์
มีฐานะการเงินดี ก็ไม่ต้องรับเงินตอบแทนจากทางราชการ ทั้ง ๆ ที่เป็นเงิน
จำนวนเพียง 2,000 บาทต่อเดือนต่อเด็กหนึ่งคน

367

วารสารสังคมศาสตร์และการ

การดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ จึงยังไม่สอดคล้องกับหลักการขององค์การสหประชาชาติที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนได้อยู่กับครอบครัวของตนเอง ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่อาจอยู่ในครอบครัวของตนเองได้ ภาครัฐพึงจัดการช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนได้อยู่ในครอบครัวทดแทน กรณีที่ไม่มีกฎหมายและระเบียบให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ มีผลทำให้ ภาคประชาสังคมไม่อาจเข้าไปร่วมเลี้ยงดูหรือจัดกิจกรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้ สอดรับกับ การวิจัยของคณะวิจัยวิทยาลัยโลกคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวข้อเรื่องการศึกษาทบทวนด้านการเลี้ยงดูทดแทนในประเทศไทยฯ โดย องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ และ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อ พฤษภาคม 2557

กิจกรรมที่ภาคประชาสังคมสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน ได้แก่ การเป็นแม่นมอาสา เป็นพี่เลี้ยงอาสา เป็นคุณแม่ประจำตัว เป็นผู้บริจาคนมแม่ (นมคนแทนนมโค) หรือเป็นที่ปรึกษาทักษะชีวิต เป็นต้น การที่ไม่มีกฎหมายและระเบียบให้ภาคประชาสังคมเข้าไปดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ มีผลทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งในสถานสงเคราะห์ ยังคงมีปัญหาทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต เช่น ร่างกายไม่แข็งแรง ผอมตัวเล็ก เป็นโรคผิวหนัง มีเหาอยู่บนศีรษะ มีไข้เหาติดผม มักร้องไห้โยเย เป็นหวัดบ่อย ไม่ค่อยรับประทานอาหาร และมักเอาศีรษะโขกกับเตียงกัน มักเรียกบุคคลที่มาเลี้ยงอาหารว่าแม่ โดยไม่แยกแยะว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย สำหรับเด็กโต จะมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ มีปัญหาด้านการเรียน แม้ว่าจะมี กศน. (การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) อยู่ในสถานสงเคราะห์ก็ตาม บางคนชอบทำร้ายตนเอง เช่น เอามีดกรีดข้อพับแขนตนเอง บางคนก็ก่อการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกัน บางคนชักชวนกันหลบหนีออกจากสถานสงเคราะห์ ซึ่งสาเหตุอาจมาจากตัวของเด็ก ที่ขาดความรักความอบอุ่น

ของครอบครัว และอาจมาจากการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ เพราะสถานสงเคราะห์หลายแห่งขาดแคลนบุคลากร บางแห่งยังปรากฏว่าบุคลากรได้ทำทารุณกรรมเด็กและเยาวชนด้วย

2) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการดูแลเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาประเด็นนี้ สามารถอธิบายแยกแยะเป็นตารางได้ 5 ตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์โดยรวม

ปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์	$\bar{X}$	SD.	ระดับความคิดเห็น	369
1. โครงสร้างหน่วยงาน	3.37	.910	ปานกลาง	การนำเสนอผลการวิจัย
2. ยุทธศาสตร์	3.52	.898	มาก	
3. ระบบงาน	3.27	.774	ปานกลาง	
4. บุคลากร	2.72	1.013	ปานกลาง	
5. รูปแบบการบริหารงาน	2.97	1.060	ปานกลาง	
6. ทักษะ	3.03	.896	ปานกลาง	
7. ค่านิยมร่วม	2.88	.988	ปานกลาง	
รวม	3.19	.608	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$ และ $SD. = .608$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มากที่สุด ด้านยุทธศาสตร์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$ และ $SD. = .898$) รองลงมาคือ ด้านโครงสร้าง

หน่วยงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.37$ และ $SD. = .910$) ด้านทักษะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$ และ $SD. = .898$) ด้านระบบงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$ และ $SD. = .774$) ด้านรูปแบบการบริหารงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$ และ $SD. = 1.060$) ด้านค่านิยมร่วมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$ และ $SD. = .988$) และน้อยที่สุด ด้านบุคลากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.27$ และ $SD. = 1.013$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมโดยรวม

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม	$\bar{x}$	SD.	ระดับความคิดเห็น
1. การมีส่วนร่วมคิด	3.04	1.205	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ	2.32	.997	น้อย
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติ/ดำเนินการ	2.92	.890	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	2.04	1.089	น้อย
5. การมีส่วนร่วมติดตาม/ประเมินผล	2.56	1.165	น้อย
รวม	2.64	.722	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.64$ และ $SD. = .722$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมคิด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$ และ $SD. = 1.205$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.92$ และ $SD. = .890$) ด้านการมีส่วนร่วมติดตาม/ประเมินผล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ

น้อย ($\bar{x} = 2.56$ และ $SD. = 1.165$) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.32$ และ $SD. = .997$) และน้อยที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.04$ และ $SD. = 1.089$)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม

การดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์	$\bar{x}$	SD.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสุขภาพ	4.01	.773	มาก
2. ด้านพัฒนาการ	3.08	.947	ปานกลาง
3. ด้านอาหาร	3.29	.708	ปานกลาง
4. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	3.53	.679	มาก
5. ด้านสิทธิประโยชน์เด็ก	2.78	1.076	ปานกลาง
รวม	3.41	.508	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.41$ และ $SD. = .508$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มากที่สุดด้านสุขภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$ และ $SD. = .773$) รองลงมาคือ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$ และ $SD. = .679$) ด้านอาหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$ และ $SD. = .708$) ด้านพัฒนาการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.08$ และ $SD. = .947$) และน้อยที่สุด ด้านสิทธิประโยชน์เด็ก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.78$ และ $SD. = 1.076$)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถาน
สงเคราะห์ส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม

ปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์	Unstandardized		Standardized	t	Sig
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std.Err	Beta		
ค่าคงที่	1.871	.124		15,062**	.000
1. ด้านโครงสร้างหน่วยงาน	.083	.043	.149	1.933	.055
2. ด้านยุทธศาสตร์	.039	.042	.069	.933	.352
3. ด้านระบบงาน	.044	.042	.068	1.071	.285
4. ด้านบุคลากร	.010	.039	.019	.243	.808
5. ด้านรูปแบบการบริหาร	.307	.034	.078	1.100	.273
6. ด้านทักษะ	.019	.046	.034	.418	.676
7. ด้านค่านิยมร่วม	.273	.031	.530	8.846**	.000
Adjusted R ² = .601, R ² = .614					

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์โดยรวมสามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม ได้ร้อยละ 60.1 (Adjusted R² = .601) ในขณะที่ปัจจัยการบริหารสถานสงเคราะห์ด้านค่านิยมร่วม ส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม พบว่า ด้านค่านิยมร่วมมีน้ำหนักมากที่สุด (Beta = .530) ที่ส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม	Unstandardized		Standardized	t	Sig
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std.Err	Beta		
ค่าคงที่	2.463.	.098		25.108**	.000
1. ด้านการมีส่วนร่วมคิด	-.004	.027	.010	.160	.873
2. ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ	.077	.040	.151	1.930	.055
3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ/ดำเนินการ	.065	.036	.114	1.790	.075
4. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	.067	.036	.144	1.855	.065
5. ด้านการมีส่วนร่วมติดตาม/ประเมินผล	.169	.039	.388	4.342**	.000
Adjusted R ² = .457, R ² = .470					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมสามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม ได้ร้อยละ 45.7 (Adjusted R² = .457) ในขณะที่การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมด้านการมีส่วนร่วมติดตาม/ประเมินผลส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมติดตาม/ประเมินผลมีน้ำหนักมากที่สุด (Beta = .388) ที่ส่งผลต่อการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์โดยรวม

3) แนวทางในการจัดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์

จากการศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางการดูแลเด็กและเยาวชนโดยใช้ระบบครอบครัวอุปถัมภ์จากภาคประชาสังคม หรือคนในชาติ จะมีผลดีต่อเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชน ได้เข้าใจในธรรมชาติของครอบครัว ได้เข้าใจในคุณค่าของความเป็นครอบครัว ดังนั้น ภาครัฐพึงงดหรือลดการเลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์และส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมได้เข้าเป็นครอบครัวอุปถัมภ์ รับเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสไว้ดูแล แต่ในระยะแรก จำเป็นที่ภาครัฐพึงเตรียมความพร้อมในการถ่ายภารกิจตลอดจนการปรับกระบวนการทัศน์ให้ความรู้ ให้การเรียนรู้แก่ภาคประชาสังคม และออกกฎหมายรองรับการดำเนินการ ภายใต้หลักการที่ว่า เมื่อมีเด็กและเยาวชนเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ ภาครัฐพึงให้ภาคประชาสังคม เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ในการดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ โดยจัดให้ภาคประชาสังคมที่มีความพร้อม เข้าทำความรู้จักและเตรียมรับเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ไปรับการเลี้ยงดูในฐานะครอบครัวอุปถัมภ์ตั้งแต่แรกทีเด็กและเยาวชนไม่อาจกลับไปอยู่กับบิดามารดาหรือครอบครัวเดิม ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนยังมีความจำเป็นต้องอยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์ ก็ให้จัดสรรให้ภาคประชาสังคมเข้าไปดูแลอุปการะพลาง ๆ ก่อน ภาครัฐพึงกำหนดค่าเลี้ยงดูและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แก่ครอบครัวอุปถัมภ์ ให้เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย พึงมีการอบรมให้ความรู้อย่างเป็นระบบให้แก่ครอบครัวอุปถัมภ์ ทั้งก่อนรับและหลังรับเด็กหรือเยาวชนไปอุปถัมภ์ พึงมีการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบให้แก่ครอบครัวอุปถัมภ์ในด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ การแก้ไข บำบัดฟื้นฟูและเยียวยา ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความอุปถัมภ์มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือมีพฤติกรรมที่เป็นหรืออาจเป็นผลร้ายขึ้น โดยมีการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว

มาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของสากลซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอแนวทาง
ของประเทศแคนาดา และฮังการี

สำหรับการเข้ามีส่วนร่วมดูแลเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์
ของภาคประชาสังคม อาจกำหนดเป็นรูปแบบอาสาสมัครทั่วไป หรือรูปแบบ
สมทบกับตำแหน่งที่มีอยู่ หรือกำหนดเป็นตำแหน่งใหม่ แต่มีใช้ให้เป็นข้าราชการ
หรือพนักงานประจำ สำหรับตำแหน่งที่จะกำหนด เช่น เป็นแม่นมอาสา เป็น
แม่อุปการะ เป็นที่ปรึกษาทักษะชีวิต เป็นต้น มีการกำหนดคุณสมบัติของ
ตำแหน่ง การขึ้นทะเบียน การอบรมความรู้ การกำหนดจรรยาบรรณ และสิทธิ
และประโยชน์ตอบแทน การออกจากตำแหน่ง เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้าง
แรงจูงใจให้แก่ภาคประชาสังคมในการเข้าไปดูแลเด็กและเยาวชนในสถาน
สงเคราะห์ ซึ่งต่อไปจะเป็นการเพิ่มบุคลากรที่มีทักษะ มีความเชี่ยวชาญในงาน
ด้านการดูแลเด็กและเยาวชน สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ใน
ครอบครัวโดยทั่วไปและไปเป็นผู้ประกอบการสังคมในโอกาสต่อไปด้วย ซึ่งก็คือ
เป็นครอบครัวอุปถัมภ์ที่มีคุณภาพ

จากการศึกษาได้พบว่า ภาครัฐพึงมีมาตรการป้องกันมิให้เกิด
ปัญหาครอบครัวและการทอดทิ้งเด็ก ควบคู่กับมาตรการแก้ไข ซึ่งถือเป็นการ
ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งเชิงรุก
และเชิงรับ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว การก่อ
ความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้าง การเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่ไม่ถูกต้องทาง
ปัญหาชีวิตที่จะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ วิธีการส่งเสริมทำโดยออกเป็นกฎหมายและ
ระเบียบรวมถึงกำหนดนโยบายที่ชัดเจน หรือเป็นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย
และระเบียบ แล้วแต่กรณี โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งกระทรวงที่
เกี่ยวกับการศึกษา ร่วมกันรักษาการกฎหมาย ดังนี้

- 3.1) ให้มีการอบรมความรู้ครอบครัว แก่ผู้ขอจดทะเบียนสมรส
ในกรณีอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาโดยไม่จดทะเบียนสมรส ให้ชุมชน
หมู่บ้าน และหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดอบรมความรู้ครอบครัว
ในกรณีที่ไปฝากครรภ์ ให้รับการอบรมที่สถานพยาบาลหรือสถาน
ผดุงครรภ์
- 3.2) ให้มีที่ปรึกษาครอบครัว หรือที่ปรึกษาทักษะชีวิต ประจำชุมชน
หมู่บ้าน สถานประกอบการซึ่งตำแหน่งนี้ ให้ภาคประชาสังคมที่มีความรู้ด้าน
การให้คำปรึกษาแนะนำ แก่ไข บำบัด ฟันฟูและเยียวยา เป็นฝ่ายดำเนินการ
หรือเข้าร่วมสมทบด้วย
- 3.3) ให้สถานสงเคราะห์ เป็นที่ฝึกเรียนหรือฝึกงานของสถานศึกษา
ที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญที่เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ โดย
เฉพาะเด็กและเยาวชนที่พิการ
- 3.4) ให้เด็กทารกตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุไม่น้อยกว่าหกเดือนใน
สถานสงเคราะห์ ได้ดื่มนมคนแทนนมโค หรืออย่างน้อยได้รับสารอาหารที่มาจากนมแม่ เพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วย
สิทธิเด็ก ซึ่งประโยชน์ของนมแม่ สอดรับกับการวิจัยของ ปรียานุช โชคธนาวิชัย
(2560)

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ มีศิริ. (2556). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
ปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จินดารัตน์ สมคะณย์. (2558). “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมการดูแล
ผู้สูงอายุของเทศบาล ตำบลสมเด็จอำเภอสุมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ :
ผลการวิจัยเชิงสำรวจ”. วารสารวิทยาลัย พาณิชยศาสตร์บูรพา
ปริทัศน์ : 10, 1 (มกราคม-มิถุนายน). หน้า 163-29.
- ปรียานุช โชคนวณิชย์.(2560)” “นมแม่” กับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
แม่และเด็กในบริบทงาน สังคมสงเคราะห์” รายงานสืบเนื่องการ
สัมมนาวิชาการ การสถาปนา คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ ครอบรอบ
63 ปี วันพุธที่ 25 มกราคม 2560 จัดทำโดย คณะสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม :
ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ และ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์. (2557). การศึกษาทบทวนด้านการเลี้ยงดู
ทดแทนในประเทศไทย นโยบายสู่การปฏิบัติโดยมุ่งเน้นเด็กที่ได้รับ
ผลกระทบจาก เอชไอวี/เอดส์ (CABA)
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1977). Rural development
participation : Concepts and measures for project design,
implementation and evaluation. Cornell University,
New York.

Creighton. (2005). **Effective Managerial Leadership**. New York :
American Management Association Research Designate
Social Measurement. New York : Lorgwem.

คำแนะนำในการเตรียมและส่งต้นฉบับ

วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวารสารที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และองค์ความรู้จากผลงานวิชาการอื่น ๆ ที่มาจากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา ทั้งจากภายในและภายนอกส่วนงาน

การเตรียมต้นฉบับ

1. พิมพ์ผลงานทางวิชาการควรจัดพิมพ์ด้วย Microsoft Word for Windows หรือ Macintosh บนกระดาษขนาด A4 หนึ่งเดียว ประมาณ 26 บรรทัดต่อ 1 หน้า ใช้อักษร TH Sarabun ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรก จำนวนไม่เกิน 12 หน้า

2. บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 1 หน้ากระดาษ ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ มีความยาวประมาณ 200 คำ จะต้องพิมพ์คำสำคัญในบทคัดย่อภาษาไทย และพิมพ์ Keywords ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษของบทความเรื่องนั้นด้วย จำนวนไม่เกิน 5 คำ

3. ใส่ชื่อผู้เขียนทุกคน พร้อมคุณวุฒิสูงสุด ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน เพื่อให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ ประกอบด้วย บทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

5. ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบมาด้วย

6. การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ให้ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี (APA) เมื่อนำเอกสารนั้น ๆ มาเขียนการอ้างอิงแบบนามปี จะต้องนำมาเขียนรายละเอียดเพิ่มเติมในรูปแบบบรรณานุกรมโดยใส่ไว้ที่ “เอกสารอ้างอิง” เสมอ

7. การทำเชิงอรรถอธิบายเนื้อหาในบทความ ให้ใช้ระบบเชิงอรรถท้ายเรื่อง (Endnote) โดยทำเชิงอรรถด้วยเครื่องหมายลำดับเลข (1, 2, 3....)

8. การส่งต้นฉบับให้ส่งเป็น เอกสาร จำนวน 1 ชุด และแผ่นบันทึกข้อมูลจำนวน 1 แผ่น ที่กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

